

BEOGRADSKA DEKLARACIJA

11. maj 2004.

Mi, učesnici Regionalne konferencije o Preventivnim aktivnostima u očuvanju kulturnog nasleđa na prostorima etničkih tenzija i oružanih sukoba, održane u Beogradu od 10. do 11. maja 2004. godine, skupili smo se na inicijativu Nacionalnog komiteta ICOMOS-a za Srbiju i Crnu Goru, u potpunosti podržanoj od svih Nacionalnih komiteta ICOMOS-a u regionu, a u vezi događaja iz marta 2004. u Srbiji povodom žrtava i devastacije kulturne baštine, religioznih i stambenih objekata i ostalih dobara. Imajući u vidu značajne štete, skupili smo se u dobroj volji i uzeli u obzir napore Vlade Srbije i Crne Gore, Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture – Beograd, sadašnje administracije na Kosovu i Metohiji, svih NVO i ostalih uključenih u te napore.

Isključivo na osnovu profesionalne etike i odgovornosti za očuvanjem kulturnog nasleđa kao opšteg dobra, usvojili smo konsenzusom Beogradsku deklaraciju.

1. Osuđujemo etničko nasilje koje je prouzrokovalo žrtve i devastaciju dragocenih opipljivih, neopipljivih i moralnih vrednosti koje pripadaju svim zajednicama u regionu.
2. Pozivamo međunarodne i nacionalne institucije da obezbede stalnu i delotvornu zaštitu multikulturnog nasleđa u regionu Jugoistočne Evrope da bi se izbegli mogući tragični događaji u budućnosti.
3. U tom smislu,
 - zahtevamo preduzimanje hitnih mera radi spasavanja oštećenih objekata i sprečavanje njihovog daljeg propadanja;
 - čvrsto preporučujemo hitnu procenu nivoa štete nanete kulturnom nasleđu stručnim pristupom.
4. Izražavamo našu obavezu da uložimo sve napore da bi doprineli da se:
 - pronađe mehanizam za stalno širenje tačnih informacija o aktuelnom stanju kulturnog nasleđa na Kosovu i Metohiji;
 - upućuju informacije organima na svim nivoima odlučivanja;
 - uključi Sekretarijat ICOMOS-a da istraži sve mogućnosti za objedinjavanje aktivnosti Nacionalnih komiteta u Evropi i regionu;
 - ohrabre članovi NVO-a da učestvuju u zajedničkim aktivnostima na zaštiti i obogaćivanju njihovog zajedničkog nasleđa i da pokušaju da to unaprede u budućnosti;
 - unaprede stavovi prema kulturnom nasleđu obrazovanjem i uspostavljanjem multikulturnog društva.

Postizanje tog cilja je dug i složen proces i za njegovo uspešno ostvarivanje mi snažno podržavamo sprovođenje aktivnosti kako je navedeno u Appendix-u br. 2.

Appendix-i br. 1 i 2 uneti su u ovaj dokument i predstavljaju integralni deo ove Deklaracije. Učesnici su usvojili ovu Deklaraciju koja je sačinjena na srpskom, engleskom i francuskom jeziku.

APPENDIX BR. 1

Integralni deo Beogradske deklaracije

11. maj 2004.

Lista učesnika:

1. Marko OMČIKUS, Nacionalni komitet, ICOMOS Srbija i Crna Gora
2. Nikolas AGRIANTONIS, ICOMOS Grčka
3. Lazar ŠUMANOV, ICOMOS Makedonija
4. Alkiviades PREPIS, ICOMOS Grčka
5. Jovo GROBOVŠEK, ICOMOS Slovenija
6. Adam ARNOT, ICOMOS Mađarska
7. Sorin VASILESKU, ICOMOS Rumunija
8. Valter ŠTILA, ICOMOS Albanija
9. Hristina STANEVA, ICOMOS Bugarska
10. Jordanka KANDULKOVA, ICOMOS Bugarska
11. Hrvoje ĐAKONI, ICOMOS Hrvatska
12. Evangelia HADŽITRIFONOS, Evropski centar za vizantijske i postvizantijske spomenike, Solun, Grčka
13. Alesandro BJANKI, Centralni institut za restauraciju, Rim, Italija
14. Andreas ADAL, Kulturno nasleđe bez granica, Stokholm, Švedska
15. Krste BOGOESKI, Blue Shild, Makedonija
16. Ferhad MULABEGOVIĆ, Zavod za zaštitu kulturno-istorijskog nasleđa, Sarajevo, Federacija BiH, Bosna i Hercegovina
17. Milica KOTUR, Republički zavod za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog nasleđa, Banja Luka, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina
18. Risto TANESKI, Ministarstvo kulture, Makedonija
19. Slobodan MITROVIĆ, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Cetinje, Srbija i Crna Gora
20. Ilija LALOŠEVIĆ, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Kotor, Srbija i Crna Gora
21. Nađa KURTOVIĆ-FOLIĆ, ICOMOS Srbija i Crna Gora
22. Branka ŠEKARIĆ, Nacionalni komitet, ICOMOS Srbija i Crna Gora
23. Brana STOJKOVIĆ-PAVELKA, Nacionalni komitet, ICOMOS Srbija i Crna Gora
24. Sanja KESIĆ-RISTIĆ, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora

25. Estela RADONJIĆ-ŽIVKOV, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora
26. Miladin LUKIĆ, Ministarstvo kulture Republike Srbije, Srbija i Crna Gora
27. Borislav ŠURDIĆ, Ministarstvo kulture Republike Srbije, Srbija i Crna Gora
28. Jovan ĆIRILOV, Nacionalna komisija za saradnju sa UNESCO-m, Srbija i Crna Gora
29. Ranko MILIĆ, Nacionalna komisija za saradnju sa UNESCO-m, Srbija i Crna Gora
30. Svetlana BAKIĆ, ICOMOS Srbija i Crna Gora
31. Sava STRAŽMEŠTEROV, ICOMOS Srbija i Crna Gora
32. Dejan RADOVANOVIĆ, ICOMOS Srbija i Crna Gora
33. Mirjana ĐEKIĆ, ICOMOS Srbija i Crna Gora
34. Zoran VAPA, ICOMOS Srbija i Crna Gora
35. Radojka ZARIĆ, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora
36. Božidar KRSTANOVIĆ, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora
37. Emilija PEJOVIĆ, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora
38. Dragoljub TODOROVIĆ, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora
39. Svetlana VUKADINOVIĆ, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora
40. Radiša ŽIKIĆ, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora
41. Miroslav STANOJLOVIĆ, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora
42. Gordana SIMIĆ, UO Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora
43. Zvonimir ZEKOVIĆ, UO Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd, Srbija i Crna Gora
44. Gojko SUBOTIĆ, SANU, Srbija i Crna Gora
45. Slavica VUJOVIĆ, Društvo konzervatora Srbije, Srbija i Crna Gora
46. Vera PAVLOVIĆ-LONČARSKI, Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Beograda, Srbija i Crna Gora
47. Snežana JEJIĆ, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture Smederevo, Srbija i Crna Gora
48. Slobodanka PEROVIĆ, Zavod za zaštitu spomenika kulture Pančevo, Srbija i Crna Gora
49. Zoran JAGLIĆ, Zavod za zaštitu spomenika kulture Kragujevac, Srbija i Crna Gora
50. Sonja KOSTIĆ, Urbanistički zavod Beograda, Srbija i Crna Gora
51. Vjera MITROVIĆ, Arhiv Srbije, Srbija i Crna Gora
52. Mila ŽIVANČEVIĆ-POPOVIĆ, ICOM Srbija i Crna Gora

APPENDIX BR. 2
Integralni deo Beogradske Deklaracije
11. maj 2004.

AKTIVNOSTI UKLANJANJA POSLEDICA
KATASTROFALNIH DOGAĐAJA
KOJE SE DELE U TRI FAZE

PRVA FAZA
PRE KATASTROFALNOG DOGAĐAJA

1. Stalno podizanje svesti

Sprovoditi stalnu edukaciju i dodatnu edukaciju celokupnog stanovništva bez obzira na društveni sloj ili starosno doba, naročito u regionima podložnim etničkim tenzijama. U ovoj fazi osobito aktivnu ulogu bi imali poglavari verskih zajednica u vezi sa vrednostima i značajem kulturnog nasleđa.

2. Stalna edukacija

Stalna edukacija i dodatna edukacija svih nosioca javnih funkcija na nivou države ili lokalne samouprave o vrednostima i značenju kulturnog nasleđa;

Stalnu edukaciju i dodatnu edukaciju svih instrumenata vlasti (snage javnog reda) o pravilnom razumevanju, zaštiti i tretmanu kulturnog nasleđa;

Kao instrumente za edukaciju i podizanje svesti koristiti sve vrste masovnih medija (štampane i digitalne) kao i sve usluge i ekspertizu vladinih i nevladinih organizacija i nacionalnih i međunarodnih organizacija kao što su UNESCO, ICCROM, ICOMOS, ICA, IFLA i druge. Kao sredstvo se takođe može koristiti organizacija specijalnih prezentacija, radionica, seminara, konferencija i slično.

3. Institucionalna priprema

Usvajanje i ratifikacija svih međunarodnih konvencija koje se odnose na postupanje sa kulturnim nasleđem za vreme oružanog sukoba i etničkih tenzija, kao i njihovo inkorporiranje i implementacija u zakonske projekte na nacionalnom nivou.

Potpuna inventarizacija i dokumentacija o registrovanom i evidentiranom fondu kulturnog nasleđa (prema nacionalnim modelima/sistemima u klasičnom i digitalnom modelu) i identifikacija (inventarske liste) pokretnih i nepokretnih kulturnih dobara u regionu mogućih etničkih tenzija. Neophodno je stalno ažuriranje podataka.

Identifikacija nasleđa treba da bude urađena u skladu sa Haškom konvencijom i drugim protokolima.

Izrada topografskih mapa države sa lokacijama kulturne baštine po kriterijumima UNESCO-a. Mape treba da se izrađuju na nacionalnom i lokalnom nivou.

Planiranje mera tehničke zaštite kojima se definiše postupak na pokretnim i nepokretnim dobrima. Ove mere bi se primenjivale “in situ” (nepokretna dobra) i u slučaju evakuacije (pokretna dobra).

Uspostavljanje bilateralne saradnje u oblasti razmene iskustava i realizacije zajedničkih projekata, radionica, seminara i konferencija na tu temu.

Uspostavljanje multilateralne saradnje sa vladinim i nevladinim organizacijama u domenu edukacije, usavršavanja i specijalizacije kadrova i eksperata (UNESCO, ICCROM, ICOMOS, ICOM i druge).

Formiranje nevladinog komiteta “Plavi štiti” čiji bi osnovni cilj bio tretman kulturnog nasleđa pre, za vreme i posle katastrofalnog događaja prouzrokovanog delovanjem čoveka i prirode.

Izrada Nacionalnog plana za zaštitu od katastrofa sa već inkorporiranim Nacionalnim planom za zaštitu kulturnog nasleđa. Plan bi trebalo ažurirati i testirati.

Formiranje Nacionalnog kriznog saveta, sa takvim ili drugim nazivom, u koji bi bili uključeni predstavnici različitih etničkih i religioznih grupa, ukoliko u zemlji postoji više etničkih i verskih grupa. Ovaj Savet bi imao značajnu preventivnu ulogu u sprečavanju i umanjenju stepena devastacije kulturnog nasleđa, naročito pre i tokom mogućih tenzija ili oružanog sukoba.

DRUGA FAZA TOKOM KATASTROFALNOG DOGAĐAJA

Aktiviranje Nacionalnog plana za zaštitu od katastrofa na nacionalnom, lokalnom i institucionalnom nivou, u fazi kada je događaj u toku.

Aktiviranje rada Nacionalnog kriznog saveta.

TREĆA FAZA POSLE KATASTROFALNOG DOGAĐAJA (FAZA SANACIJE)

Fizičko obezbeđenje (u ljudstvu) od daljeg devastiranja kulturnog nasleđa (monitoring).

Hitna dislokacija devastiranih i neoštećenih pokretnih dobara unutar devastiranih nepokretnih dobara.

Preventivni postupak “in situ” devastiranih objekata radi sprečavanja daljeg oštećenja.

Hitna procena (vrsta i obim) štete praćena kompletnom dokumentacijom koja bi bila odmah uneta (ažurirana) u postojeću bazu podataka o spomenicima.

Izrada Liste prioriteta za realizaciju obnove i konzervatorskih intervencija zasnovanih na vrednosti spomenika, vrsti i obimu oštećenja, dobijenih procenom baziranom na istraživanju, projektovanju i fizičkoj aktivnosti. Posebno je važno da se sve ove aktivnosti izvode isključivo od strane i pod kontrolom domaćih i međunarodnih stručnjaka.

Upoznavanje međunarodne zajednice, vladinih i nevladinih organizacija sa vrednostima devastiranih objekata, vrstom i obimom štete – pojedinačno i ukupno za celokupan devastiran fond. NJima bi trebalo uputiti poziv za saradnju i finansijsku pomoć, naročito u domenu konzervacije i restauracije, kao i u edukaciji, unapređenju i specijalizaciji ljudskih resursa pogođenih država.

Formiranje Regionalne ekspertske grupe, kao posledice nedavnih zbivanja, koja bi zajednički uspostavila metodologiju i kriterijume za unošenje u bazu podataka, njeno ažuriranje i održavanje.

Formiranje Ekspertske regionalne grupe u cilju efikasnije sanacije i obnove kulturnog nasleđa u regionu Jugoistočne Evrope, nakon ovih višegodišnjih devastiranja. Grupa bi bila osnovana u dogovoru sa Nacionalnim komitetima ICOMOS-a u regionu i delegiranjem svojih članova. Takođe se preporučuje učešće eksperata delegiranih od ICOMOS-a iz Pariza.

O KOSOVU I METOHIJI

Okupljeni na dvodnevnoj regionalnoj Konferenciji ICOMOS-a najoštrije osuđujemo martovsko nasilje na Kosovu i Metohiji. Rezultat nasilja su žrtve i ogromna namerna razaranja kulturnog nasleđa, religioznih i stambenih objekata i imovine.

Neophodno je sprečiti neovlašteno odnošenje pokretnih dobara iz devastiranih objekata.

Pre preduzimanja mera restauracije i potpune sanacije kulturnog nasleđa neophodno je sprečiti dalje propadanje autentičnog nasleđa pod stručnim nadzorom.

Beograd, Srbija i Crna Gora
11. maj 2004.